

ในการศึกษาปัญหา "ทำไมฉันจึงควรเป็นคนมีศีลธรรม" ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พริชาร์ด ได้เสนอข้อสรุปที่ถูกต้องประการหนึ่งที่ว่า คำถาม "ทำไมฉันจึงควรเป็นคนมีศีลธรรม" ไม่สามารถพิจารณาในฐานะคำถามทางศีลธรรมได้ แนวทางหนึ่งซึ่งงานวิจัยนี้นำมาศึกษาคือ การพิจารณาคำถามนี้ในฐานะคำถามทางเหตุผล ซึ่งเป็นการพิจารณาถึงความเป็นเหตุผลของความเชื่อที่ว่า การเป็นคนมีศีลธรรมเป็นสิ่งที่ควรเป็น โดยที่ถ้าหากมีข้อพิสูจน์ใดๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นเหตุผลและความเชื่อนี้ได้ ก็จะไม่สามารถสงสัยได้อีกว่า การเป็นคนมีศีลธรรมเป็นสิ่งที่ควรเป็นหรือไม่ ข้อพิสูจน์ถึงความเห็นเหตุผลของความเชื่อ จึงไม่ได้ก่อให้เกิดความรู้สึกเชิงพันธะทางศีลธรรมคือ การเป็นคนมีศีลธรรม หากแต่เป็นการให้ค่าของความเห็นเหตุผลต่อความเชื่อนี้ และค่านี้จะกำหนดให้การกระทำที่มีเหตุผล คือการกระทำที่สอดคล้องกับความเชื่อที่ว่า การเป็นคนมีศีลธรรมเป็นสิ่งที่ควรเป็น กล่าวคือ ผู้ที่มีเหตุผลจะเลือกเป็นคนมีศีลธรรม โดยที่การเลือกนี้ไม่ขึ้นอยู่กับเป้าหมายหรือความต้องการใดๆของเขา ดังนั้น เราสามารถถามคำถาม "ทำไมฉันจึงควรเป็นคนมีศีลธรรม" ได้ โดยไม่ขัดแย้งกับปัญหาที่พริชาร์ดเสนอไว้ ปัญหาประการสำคัญที่จะพิจารณาในบทนี้คือ เมื่อเรากล่าวว่า คำถามหนึ่งเป็นคำถามที่มีความหมาย เราไม่เพียงแต่หมายความว่า คำถามนี้สามารถถามได้จากแง่มุมใดแง่มุมหนึ่ง หากยังหมายความว่า คำถามนี้มีคำตอบตามแนวทางของคำถามนี้ได้ด้วย หากมีเช่นนั้นแล้ว ก็ไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นคำถามที่มีความหมาย

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ศึกษาคำตอบและแนวในการตอบปัญหา "ทำไมฉันจึงควรเป็นคนมีศีลธรรม" ของนักปรัชญาที่มีบทบาทสำคัญในการตอบปัญหานี้ และมีแนวในการพิจารณาปัญหาที่ต่างกัน ปัญหาประการหนึ่งที่พบหลังจากได้ศึกษาก็คือ ไม่มีคำตอบใดที่สามารถใช้ตอบคำถามตามแนวของคำถามนี้ได้อย่างถึงที่สุด ซึ่งปัญหาอาจจะจะเป็นเพียงยังไม่มีคำตอบใดที่เหมาะสมในขณะนี้ แต่ในอนาคตอาจจะสามารถมีคำตอบต่อคำถามนี้ได้ หรืออาจจะเป็นปัญหาที่ใหญ่กว่านั้น ซึ่งเป็นปัญหาที่ผู้วิจัยต้องการจะนำเสนอในที่นี้คือ การพิจารณาคำถาม "ทำไมฉันจึงควรเป็นคนมีศีลธรรม" ตามแนวทางของความเห็นเหตุผล ไม่สามารถมีคำตอบตามที่แนวทางนี้ต้องการได้ และเป็นข้อจำกัดของการพิจารณาคำถามตามแนวทางการพิจารณาเอง

คำถาม "ทำไมฉันจึงควรเป็นคนมีศีลธรรม" ได้เรียกร่องข้อสนับสนุนใน 2 ส่วนคือ 1) ข้อสนับสนุนต่อการเป็นคนมีศีลธรรม และ 2) ต่อ "ฉัน" ในฐานะปัจเจกบุคคลที่จะยอมรับตามนั้น ข้อสนับสนุนต่อการเป็นคนมีศีลธรรมนี้ โดยความหมายของศีลธรรมได้ปฏิเสธการอ้างอิงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวมาสนับสนุนศีลธรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ไม่ใช่ผลประโยชน์ส่วนตัว และบางครั้งยังเรียกร่องการเสียผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้กระทำ แนวความคิดของข้อปฏิเสธนี้คือ ถ้าไม่เป็นไป

เช่นนั้น ข้อเสนอสนับสนุนต่อการเป็นคนมีศีลธรรมนี้จะเกิดเป็นพาราด็อกซ์ที่ว่า ข้อเสนอสนับสนุนประเภทเดียวของกิจกรรมที่เป็น ออติโนม อย่างเช่น ศีลธรรม คือการใช้ข้อถกเถียงที่เป็นออติโนม และขณะเดียวกันก็ปฏิเสธการอ้างอิงถึงเหตุผลทางศีลธรรมที่จะนำมาใช้สนับสนุน ด้วยเหตุผลที่ว่า คำถามที่กำลังถูกพิจารณาเป็นคำถามต่อระบบศีลธรรมทั้งระบบ การที่จะนำเหตุผลที่อยู่ในขอบเขตการใช้เหตุผลทางศีลธรรมมาเป็นข้อเสนอสนับสนุน ก็ยังคงเป็นเหตุผลที่คำถามกำลังถามถึงข้อเสนอสนับสนุนอยู่เช่นกัน ดังนั้น ข้อเสนอสนับสนุนที่มีต่อการเป็นคนมีศีลธรรมจึงน่าที่จะเป็นข้อเสนอสนับสนุนที่เป็น ออติโนม และไม่ใช่ข้อเสนอสนับสนุนที่เป็นศีลธรรม ส่วนข้อเสนอสนับสนุนในการที่ "ฉัน" ซึ่งอยู่ในฐานะปัจเจกบุคคลอิสระ จะยอมรับการเป็นคนมีศีลธรรม จะต้องไม่เริ่มจากข้อสมมติฐานที่ว่า ถ้าทุกคนเหมือนอย่างที่ผมเป็น ไม่ว่าจะฉันจะเป็นอะไรก็ตาม ฉันก็ควรเป็นคนมีศีลธรรม เพราะข้อสมมตินี้ไม่อาจเป็นข้อสมมติของคำถาม "ทำไมฉันจึงควรเป็นคนมีศีลธรรม" ได้ ซึ่งโดยตัวคำถามนี้เป็นการถามในความหมายที่ว่า ให้ทุกคนเป็นคนมีศีลธรรมโดยที่ตนเองไม่เป็น และถ้าเช่นนั้น อะไรคือเหตุผลที่จะทำให้ตนเองยอมเป็นคนมีศีลธรรม ดังนั้น ข้อเสนอสนับสนุนที่อ้างถึงเหตุผลที่เป็นความจำเป็นทั่วไปของบุคคลจึงไม่อาจเป็นข้อเสนอสนับสนุนที่นำมาใช้ได้ รวมทั้งข้อเสนอสนับสนุนที่นำมาใช้จะต้องไม่อ้างถึงความต้องการหรือเป้าหมายของบุคคล หรือสิ่งที่การเป็นคนมีศีลธรรมจะทำให้เกิด ซึ่งทำให้ "ฉัน" สามารถถามได้ว่า ทำไมต้องยอมรับข้อเสนอสนับสนุนที่มาจากความต้องการหรือเป้าหมายประการนั้น

ในบทที่ 3 เราได้ศึกษาการตอบคำถาม "ทำไมฉันจึงควรเป็นคนมีศีลธรรม" ในแนวทางการพิจารณาความเป็นเหตุผลของการเป็นคนมีศีลธรรม ในฐานะแนวทางการปฏิบัติที่นำมาซึ่งผลประโยชน์ของผู้กระทำ ปัญหาของแนวทางนี้คือ ไม่สามารถแสดงให้เห็นได้ว่า การทำตามผลประโยชน์ของตนเองอย่างรอบคอบของปัจเจกบุคคล เป็นสิ่งที่ไร้เหตุผล หรือขัดแย้งกับเหตุผล เพราะอย่างน้อยที่สุด โดยมโนทัศน์ของความเป็นเหตุผลที่นำมาใช้ก็ยินยอมให้การกระทำเช่นนั้น เป็นสิ่งที่มีเหตุผล ทางออกประการหนึ่งของแนวทางนี้คือ สร้างมโนทัศน์ของความเป็นเหตุผลขึ้นในความหมายของผลประโยชน์ที่มากที่สุดเท่าที่เป็นได้ และแสดงถึงความขัดแย้งกับเหตุผลของการทำผิดศีลธรรม หรือการมุ่งแต่เฉพาะการทำให้ผลประโยชน์ของผู้กระทำสูงสุด โดยเสนอว่าการที่ผู้กระทำยอมเลือกทางที่จำกัด การแสวงหาผลประโยชน์ของตนเอง จะทำให้เกิดผลประโยชน์ที่คาดหมายได้ว่าสูงสุดเท่าที่เป็นไปได้ และเสนอมโนทัศน์นี้ในฐานะที่แสดงถึงความเป็นเหตุผลของศีลธรรม แต่ข้อเสนอนี้สามารถปฏิเสธได้ ถ้าเราพิจารณาถึงผลที่มีคุณค่าสูงสุดบางอย่างเช่น การตาย ซึ่งไม่มีผลตอบแทนใดๆที่จะถือได้ว่าคุ้มค่า กับการเสี่ยงต่อการให้เกิดสิ่งนี้ ซึ่งบางครั้ง ความสำคัญต่อผู้อื่นหรือศีลธรรมเรียกร้องให้เราทำการเสี่ยงนั้น ถ้าเราพิจารณากลับไปยังข้อเรียกร้องต่อข้อเสนอสนับสนุนที่จะนำมาใช้ตอบคำถาม "ทำไมฉันจึงควรเป็นคนมีศีลธรรม" ทั้ง 2 ประการข้างต้น จะเห็นว่า แนวทางที่เสนอในบทที่ 3 นี้ ขัดแย้งต่อข้อเรียกร้องทั้ง 2 ประการ กล่าวคือ เหตุผลที่นำมาใช้เป็นการอ้างอิงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้กระทำ และพิจารณาความเป็นเหตุผลของการเป็นคนมีศีลธรรม ในฐานะเครื่องมือที่นำไปสู่เป้าหมายบางอย่างคือ ผลประโยชน์ของผู้กระทำ ดังนั้น เราอาจกล่าวได้ว่า แนวทางที่นำมาเสนอในบทที่ 3 นี้ ไม่ใช่แนวทางที่เหมาะสมของการ

ตอบคำถาม "ทำไมฉันจึงควรเป็นคนมีศีลธรรม"

ในบทที่ 4 เราได้ศึกษาถึงมโนทัศน์ของความเป็นเหตุผลในอีกแบบหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า ความเป็นเหตุผลแบบตรงไปตรงมา กล่าวคือ ความเป็นเหตุผล หมายถึง การเลือกภายใต้เงื่อนไขที่ผู้เลือกมีอิสระ มีความรับรู้ที่สมบูรณ์ และชัดเจนในข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวเขา และสิ่งต่างๆที่เกี่ยวข้อง และเขาใช้เหตุผลไตร่ตรองเป็นอย่างดี และไม่ได้มีเนื้อหาของผลประโยชน์ส่วนบุคคลหรือเนื้อหาของการทำตามศีลธรรมเข้ามาอยู่ในมโนทัศน์ของความเป็นเหตุผล ในส่วนของคำถาม "ทำไมฉันจึงควรเป็นคนมีศีลธรรม" ที่ปรากฏในบทนี้ จะมีลักษณะที่เป็นกลาง โดยคำถามไม่ได้มีคำตอบที่เป็นข้อสมมติของคำถามไว้ก่อนแล้ว ซึ่งความเป็นกลางของคำถามนี้เกิดจากการที่แฟรงเกนาได้เสนอนิยามที่เป็นกลางของศีลธรรม อลัน จีเวิร์ท ก็ยอมรับความเป็นกลางของนิยามนี้ ที่มีความเป็นกลางมากกว่านิยามใดๆของศีลธรรม ที่เคยมีการเสนอมา และเขาก็ถือว่าแฟรงเกนาประสพผลสำเร็จในเรื่องนี้ (Gewirth 1980: 76) เมื่อเปรียบเทียบแนวทางนี้ ต่อข้อเรียกร้อง 2 ประการข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า แนวทางนี้มีความเหมาะสมทั้งในการนำมาใช้พิจารณาคำถาม และเสนอคำตอบให้กับคำถามนี้ กล่าวคือ ข้อเสนอแนะที่แนวทางนี้เสนอ ไม่ได้มีลักษณะที่เป็นอัตนิยมหรือมีค่าเป็นข้อเสนอแนะทางศีลธรรม และไม่ได้เป็นเหตุผลที่แสดงถึงความต้องการ เป้าหมายของผู้กระทำ และไม่ได้เป็นเหตุผลของคนทั้งหมดที่นำมาเรียกร้องต่อบัณฑิตบุคคล แต่เป็นเหตุผลที่ ถ้าบัณฑิตบุคคลผู้นั้นเป็นผู้ที่มีเหตุผล เขาก็จะต้องยอมรับการเป็นคนมีศีลธรรม

จากการศึกษาในบทที่ 4 พบว่า แนวทางนี้ไม่สามารถตอบคำถาม "ทำไมฉันจึงควรเป็นคนมีศีลธรรม" ได้อย่างถึงที่สุด แฟรงเกนาเสนอคำตอบต่อคำถามนี้โดยวางอยู่บนข้อกำหนดที่ว่า โดยธรรมชาติแล้ว บุคคลจะเลือกเป็นคนมีศีลธรรม ถ้าเขาบรรลุถึงเงื่อนไขของความอิสระ รอบรู้ และการไตร่ตรองโดยเหตุผลอย่างครบถ้วน ตามที่กล่าวไว้ข้างต้น แต่เราไม่มีทางรู้ได้เลยว่า ผู้ที่มีเหตุผลและรับรู้ข้อมูลอย่างสมบูรณ์จะต้องการหรือกระทำไปในทางที่สนับสนุนต่อวิถี ชีวิตแบบศีลธรรม อาจจะมีบางคนที่เป็นไปตามนั้น และบางคนที่ไม่เป็นไปตามนั้น แต่สิ่งนี้ไม่ได้เป็นการบอก ว่า ข้อกำหนดข้างต้นนั้นผิด หากแต่ข้อกำหนดนี้ทำให้ภาระหน้าที่ในการหาคำตอบต่อคำถามนี้ของนักปรัชญาสิ้นสุดลง และคงต้องรอคอยความก้าวหน้าทางทฤษฎี และการทดลองทางจิตวิทยาที่จะนำมาซึ่งความรู้ในเรื่องนี้

การที่แนวทางนี้ไม่สามารถเสนอคำตอบที่ถึงที่สุดของคำถามได้ ไม่ใช่เพียงเพราะปรัชญาไม่สามารถเสนอความรู้เช่นนั้นได้ แต่เป็นเพราะข้อจำกัดในแนวทางการตอบคำถามเอง ที่วางเกณฑ์การพิจารณาอยู่บนเหตุผลเชิงปฏิบัติที่บริสุทธิ์ ซึ่งโดยตัวเหตุผลแล้ว ไม่สามารถชี้หรือให้ข้อพิสูจน์สนับสนุนได้ว่า ผู้ที่มีเหตุผลจะเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ศีลธรรม แนวทางนี้จึงไม่สามารถเสนอคำตอบให้กับคำถามที่ตนเองกำลังพิจารณาได้

งานวิจัยชิ้นนี้มีแนวโน้มที่จะเชื่อว่า แนวทางการพิจารณาปัญหาและตอบคำถามของแฟรงเกนาคือคำถาม "ทำไมฉันจึงควรเป็นคนมีศีลธรรม" เป็นแนวทางที่ถูกต้อง แต่โดยตัวแนวทางนี้เอง ไม่สามารถเสนอคำตอบให้กับคำถามนี้ได้ นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มที่จะเชื่ออีกว่า การถาม

"ทำไมฉันจึงควรเป็นคนมีศีลธรรม" ในฐานะคำถามเชิงเหตุผล ต่อการเป็นคนมีศีลธรรม หรือต่อความเชื่อที่ว่า ศีลธรรมเป็นสิ่งที่ควรเป็น เป็นคำถามที่ไม่มี ความหมาย ในความหมายที่ว่าไม่มีข้ออ้างเหตุผลใดหรือข้อพิสูจน์ใด สามารถนำมาเป็นคำตอบให้กับคำถามนี้ได้

ข้อสรุปข้างต้นจะมีน้ำหนักมากขึ้น ถ้าหากมีงานวิจัยอีกชิ้นหนึ่ง ที่ศึกษาการตอบปัญหาที่อยู่นอกกลุ่มของทฤษฎีที่ว่าด้วยทัศนะทางศีลธรรม ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ไม่ได้ทำการศึกษา กระนั้นก็ตาม ผู้วิจัยมีความเชื่อว่า กลุ่มดังกล่าวก็ยังไม่สามารถเสนอข้อพิสูจน์ที่ปราศจากข้อสงสัยให้กับคำตอบของคำถามนี้ได้

การปฏิเสธการถามคำถาม "ทำไมฉันจึงควรเป็นคนมีศีลธรรม" ในความหมายทางเหตุผล ไม่ได้เป็นการปฏิเสธการให้ข้อสนับสนุนต่อศีลธรรม หรือปฏิเสธความเป็นเหตุผลภายในระบบศีลธรรม ถ้าหากข้อเสนอของแฟรงเกนาคู ศีลธรรมก็ยังคงเป็นสิ่งที่มีความหมายในตัวเอง และสามารถหาข้อสนับสนุนต่อระบบคุณค่าทางศีลธรรมได้ จากข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง แม้ว่าข้อสนับสนุนเหล่านั้นจะไม่สามารถทำให้ผู้ที่ไม่ยอมรับทัศนะทางศีลธรรม หันกลับมายอมรับความเป็นเหตุผลของข้อสนับสนุนเหล่านั้นก็ตาม ส่วนการยอมรับทัศนะทางศีลธรรม หรือการเป็นคนมีศีลธรรม ผู้วิจัยมีความเห็นที่แตกต่างจากนิลสันที่ว่า เป็นเรื่องของการตัดสินใจเพียงอย่างเดียว โดยที่ผู้วิจัยมีแนวโน้มที่จะเชื่อว่า การยอมรับทัศนะทางศีลธรรมหรือการเป็นคนมีศีลธรรมนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอำนาจการตัดสินใจของบุคคล ที่ขณะหนึ่งต้องการเป็นคนมีศีลธรรม ก็กลายเป็นคนมีศีลธรรม ในอีกขณะหนึ่งต้องการที่จะเป็นคนไม่มีศีลธรรมหรือไม่ไยดีต่อผู้อื่น ก็สามารถกลายเป็นคนไม่มีศีลธรรมได้ในขณะนั้น ตราบิดที่เล่นแบ่งระหว่างการเป็นคนดีกับการทำในสิ่งที่คนดีทำ ยังมีความหมายอยู่ ผู้วิจัยมีความเชื่อว่า การเป็นคนมีศีลธรรม หรือยอมรับทัศนะทางศีลธรรม ขึ้นอยู่กับชนิดของบุคคลที่เขาเป็น เขาอาจจะเปลี่ยนจากบุคคลประเภทหนึ่งมาสู่บุคคลอีกประเภทหนึ่งได้ในความหมายของการ "พยายามที่จะเป็น" แต่สิ่งนี้ไม่ได้เป็นการยืนยันว่า ความพยายามที่จะเป็น....ของเขาจะบรรลุผลสำเร็จ แต่เขาอาจจะประสบความล้มเหลวในการที่จะเป็นในสิ่งที่เขาต้องการจะเป็นก็ได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย